

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio LXVIII. De vitijs oppositis commutatiue iustitię. Et primo de homicidio per quod nocumentum proximo in persona.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

aut minus dat, quam sic illi commutatur. Sic ergo est differentia quae in re iudicata, l. q. est commutatio, uel distributio, sed in forma iudicij oēs materiae conueniunt, pro quanto iudex nulli praeter suam proportionem, quasi distribuit bona, & mala. Et propterea iudicij acceptiois pignora, qd distribuitur opponitur iustitiae, in omni potest habere locum iudicio. Hic autem esse mentem auctoris, etiā ex corpore articuli patet.

q. 18. art. 20. ad 1. & q. 61. ar. 2. ad tertium.

Super

cum habere potest personarum acceptio.

AD SECUNDUM dicendum, quod cum punitur aliquis grauius propter iniuriam in maiorem personam commissam, non est personarum acceptio, quia ipsa diuersitas personae facit, quantum ad hoc, diuersitatem rei, ut supra dictum est.

AD TERTIUM dicendum, quod homo in iudicio debet pauperi subuenire quantum fieri potest, tamen sine laesione iustitiae: alioquin non haberet locum illud, quod dicitur Exod. 23. Pauperis quoque non misereberis in iudicio.

QVAESTIO LXIII.

De Vitijs oppositis commutatiuae iustitiae in octo articulis diuisa.

POSTEA considerandum est de vitijs oppositis commutatiuae iustitiae. Et primo considerandum est de peccatis, quae committuntur circa inuoluntarias commutationes. Secundo, de peccatis, quae committuntur circa commutationes uoluntarias. Committuntur autem peccata circa inuoluntarias commutationes per hoc, quod illi quod nocuum proximo infertur contra eius uoluntatem: quod quidem potest fieri dupliciter, scilicet facto, & uerbo. Facto quidem, cum proximus laeditur uel in persona propria, uel in persona coniuncta, uel in propriis rebus. De his ergo per ordinem considerandum est. Et primo, de homicidio, per quod maxime nocetur proximo.

Et circa hoc quaruntur octo.

- ¶ Primo, Vtrum occidere animalia bruta, uel etiam plantas sit peccatum.
- ¶ Secundo, Vtrum occidere peccatorem sit licitum.
- ¶ Tertio, Vtrum hoc liceat priuatae personae, uel solum publicae.
- ¶ Quarto, Vtrum hoc liceat clerico.
- ¶ Quinto, Vtrum liceat alicui occidere seipsum.
- ¶ Sexto, Vtrum liceat occidere hominem iustum.
- ¶ Septimo, Vtrum liceat alicui occidere hominem, seipsum defendendo.
- ¶ Octauo, Vtrum homicidium casuale sit peccatum mortale.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum occidere quacumque uiuentia sit illicitum.

dist. 39. q. 1. et 2. cor. Et 2. contra ca. 112. fi.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod occidere quacumque uiuentia sit illicitum. Dicit enim apostolus ad Roma. 12. Qui ordinationi Dei resistunt ipsi sibi damnationem acquirunt: sed per ordinationem diuinam prouidentiae omnia uiuentia conseruantur sicut illud Psal. 146. Qui producit in montibus senem, & dat iumentis escam ipsorum: ergo mortificare quacumque uiuentia uidetur esse illicitum. ¶ 2. Praet. Homicidium est peccatum ex eo, quod homo priuatur uita: sed uita communis est omnibus animalibus, & plantis: ergo eadem ratione uidetur esse peccatum occidere bruta animalia, & plantas.

¶ 3. Praet. In lege diuina non determinatur poena, nisi pro peccato: sed occidit hominem, uel uinum, ut patet Exod. 22. ergo occidit hominem malum est peccatum.

SED CONTRA est, quod Augustinus dicit in libro de ciuitate Dei. Cum audimus, non occidit, per hoc dicitur esse de fructibus, quia nullus est nec de irrationalibus animalibus, quibus ratione sociantur. Restat ergo ut intelligatur nomine, quod dicitur est, non occidit.

RESPONDENS. Dicendum, quod nullus peccat, quod utitur realia ad hoc, ad quod est autem ordine imperfectiora sunt propriae: sicut etiam in generationis uia, naturae defectus ad perfectam procedit. Et inde est, quod generatione hominis prius est uinum, & malum, ultimo autem homo: ita etiam ea, quae uiuunt, ut plantae, sunt communiter propriae animalibus, omnia autem animalia sunt propriae homini: ideo si homo utatur plantis ad utilitatem, & animalibus ad utilitatem hominis, tantum, ut patet per Philosophum in 1. Politicorum. Item uinum maxime necessarium esse uidetur animalibus, ut plantis utantur in cibum, & hominibus, quod sine mortificatione conuenit. Et ideo licitum est, & plantis mortuum, & animalibus, & animalia in uinum, & ipsa ordinatione diuina. Dicitur enim Genes. 2. dedi uobis omnem herbam, & uniuersa sunt uobis in escam, & cunctis animalibus. Et Genes. 9. dicitur. Omne quod mouetur erit uobis in cibum.

AD PRIMUM ergo dicitur de mortificatione diuina conseruatur uita animalium, non propter seipsam, sed propter hominem. Unde ut Augustinus dicit in 1. de ciuitate Dei. In maiestate creatoris uita, & nos uisibus subditur.

AD SECUNDUM dicendum, quod animalia bruta, & plantae non habent uitam rationis, quam a seipsis agantur, sed semper aguntur a deo, & naturalis quodam impulsu, & hoc est quod fuit naturaliter seruata, & alioquin non commodata.

AD TERTIUM dicendum, quod licet occidat bouem alterius, peccat quidem, non occidit bouem, sed quia damnificat hominem. Unde non continetur sub peccato homicidii sub peccato furti, uel rapinae.

ARTICVLVS II.

Vtrum sit licitum occidere peccatorem.

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur, quod non sit licitum occidere homines peccatores. Dominus enim in Mat. 13. in parabola pharisaeorum dixit, qui sunt sicut zizania, qui sunt filii nequam, ut ibidem dicitur, sed omne quod est prohibuit a Deo, est peccatum: ergo occidere peccatorem est peccatum.

¶ 2. Praet. Iustitia humana consistit in iustitia diuina: sed sic iudicium diuinum iustitiam peccatores ad penitentiam reseruantur, sicut illud Ezec. 18. Nolo mortem peccatoris, sed magis ut conuertatur, & uiuat.

prohibet hominem occidi, dicens, Non occides. ergo nulla lex...

ides. Quando autem non est malum, non est per id prohibitum...

ergo videtur omnino esse iniusti, quod peccatores occidantur.

occidantur. Quoniam vero ex occasione malorum non imminet periculum bonis...

Ad hoc dicitur, quod ad hoc dicitur, quod ad hoc dicitur...

Ad secundum dicendum, quod Deus secundum ordinem suae sapientiae...

Ad hoc dicitur, quod ad hoc dicitur, quod ad hoc dicitur...

Ad tertium dicendum, quod homo peccando ab ordine rationis...

Ad hoc dicitur, quod ad hoc dicitur, quod ad hoc dicitur...

Ad quartum dicendum, quod in eodem articulo...

Ad hoc dicitur, quod ad hoc dicitur, quod ad hoc dicitur...

Ad quintum dicendum, quod in eodem articulo...

Ad hoc dicitur, quod ad hoc dicitur, quod ad hoc dicitur...

Ad sextum dicendum, quod in eodem articulo...

Ad hoc dicitur, quod ad hoc dicitur, quod ad hoc dicitur...

Ad septimum dicendum, quod in eodem articulo...

Ad hoc dicitur, quod ad hoc dicitur, quod ad hoc dicitur...

Ad octavum dicendum, quod in eodem articulo...

Ad hoc dicitur, quod ad hoc dicitur, quod ad hoc dicitur...

Ad nonum dicendum, quod in eodem articulo...

Ad hoc dicitur, quod ad hoc dicitur, quod ad hoc dicitur...

Ad decimum dicendum, quod in eodem articulo...

Ad hoc dicitur, quod ad hoc dicitur, quod ad hoc dicitur...

Ad undecimum dicendum, quod in eodem articulo...

Ad hoc dicitur, quod ad hoc dicitur, quod ad hoc dicitur...

Ad duodecimum dicendum, quod in eodem articulo...

Ad hoc dicitur, quod ad hoc dicitur, quod ad hoc dicitur...

Ad tredecimum dicendum, quod in eodem articulo...

Ad hoc dicitur, quod ad hoc dicitur, quod ad hoc dicitur...

Ad quatuordecimum dicendum, quod in eodem articulo...

Ad hoc dicitur, quod ad hoc dicitur, quod ad hoc dicitur...

Ad quindecimum dicendum, quod in eodem articulo...

Ad hoc dicitur, quod ad hoc dicitur, quod ad hoc dicitur...

Ad sedecimum dicendum, quod in eodem articulo...

Ad hoc dicitur, quod ad hoc dicitur, quod ad hoc dicitur...

Ad decimum sextum dicendum, quod in eodem articulo...

Ad hoc dicitur, quod ad hoc dicitur, quod ad hoc dicitur...

Ad decimum septimum dicendum, quod in eodem articulo...

Ad hoc dicitur, quod ad hoc dicitur, quod ad hoc dicitur...

Ad decimum octavum dicendum, quod in eodem articulo...

Ad hoc dicitur, quod ad hoc dicitur, quod ad hoc dicitur...

Ad decimum nonum dicendum, quod in eodem articulo...

Supra Questiones...

Inf. q. 65, artic. 1. co. & ad 2. & 4. dist. 37. q. 2. art. 1.

Lib. 7. Ethic. ca. 6. in fine, tom. 5.

Inf. q. 65, artic. 1. co. & ad 2. & 4. dist. 37. q. 2. art. 1.

Inf. q. 65, artic. 1. co. & ad 2. & 4. dist. 37. q. 2. art. 1.

Inf. q. 65, artic. 1. co. & ad 2. & 4. dist. 37. q. 2. art. 1.

Inf. q. 65, artic. 1. co. & ad 2. & 4. dist. 37. q. 2. art. 1.

Inf. q. 65, artic. 1. co. & ad 2. & 4. dist. 37. q. 2. art. 1.

Inf. q. 65, artic. 1. co. & ad 2. & 4. dist. 37. q. 2. art. 1.

Ananiam & Sapphiram interfecit, sed magis diuinam sententiam de eorum morte promulgauit. Sacerdotes autem, vel Leuitae ueteris testamenti, erant ministri ueteris legis, secundum quam poena corporales infligebatur: & ideo etiam eis occidere propria manu congruebat.

Ad secundum dicendum, quod ministerium clericorum est in melioribus ordinatum, quam sint corporales occisiones scilicet in his, quae pertinent ad spirituales salutem: & ideo non congruit eis, quod minoribus se ingerant.

Ad tertium dicendum, quod prelati ecclesiarum accipiunt officia principum terrarum, non ut ipsi iudicium sanguinis exercent per seipsos, sed quod eorum autoritate per alios exercentur.

Quaestio 4. de homicidio. Articulus 1. de homicidio.

ARTICULVS V.

Utrum liceat alicui occidere seipsum.

AD QUINTVM sic proceditur. Videtur quod alicui liceat seipsum occidere. Homicidium enim est peccatum, in quantum iustitiam contrariatur: sed nullus potest sibi ipsi iniustitiam facere, ut probatur in 5. Ethicorum: ergo nullus peccat occidendo seipsum.

Prat. Occidere malefactores licet haberi publicam potestatem: sed si quis ille, qui habet publicam potestatem, est malefactor, ergo licet occidere seipsum.

Prat. Licetum est quod aliquis spontaneus minus periculum subeat, ut maius periculum uitae, sicut licetum est, quod aliquis etiam sibi ipsi amputet membrum putridum, ut totum corpus saluetur: sed quandoque aliquis per occisionem seipsius uitam maius malum, vel miseriam uitam, vel turpitudinem alicuius peccati ergo licet alicui occidere seipsum.

Prat. Samson seipsum interfecit, ut haberet iudicium 16. Qui tamen connumeratur inter sanctos, ut patet Hebr. 11. Ergo licetum est alicui occidere seipsum.

Prat. 2. Mach. 14. dicitur, quod Razias quidam seipsum interfecit eligens nobiliter mori potius, quam subditi fieri peccatoribus, & contra natales suos iniurijs agere: nihil quod nobiliter sit & fortiter, est illicitum: ergo occidere seipsum non est illicitum.

CONTRA est, quod Augustinus dicit in 1. de ciuit. Dei. Restat ut de nomine intelligamus illud, quod dicitur est. Non occides, nec alterum. ergo nec te. Neque enim aliud quam hominem occidit, qui seipsum occidit.

RESPON. Dicendum, quod seipsum occidere, est omnino illicitum triplici ratione. Primo quidem, quia naturaliter quilibet res seipsam amat, & ad hoc pertinet, quod quaelibet res naturaliter conseruat se in esse, & corruptentibus resistit quantum potest.

Et ideo quod aliquis seipsum occidat, est contra inclinationem naturalem, & contra charitatem, quam quilibet debet seipsum diligere. Et ideo sui ipsius occisio semper est peccatum mortale, ut pote contra naturalem legem, & contra charitatem existens. Secundo, quia quaelibet pars id quod est, est totius.

Quilibet autem homo est pars communitatis, & ita id quod est, est communitatis. Unde in hoc, quod seipsum interfecit, iniuriam communitati facit, ut patet per Philosophum in 5. Ethico. Tertio, quia uita est quoddam donum diuinitus homini attributum, & eius potestati subiectum, qui occidit, & uiuere facit. Et

ideo qui seipsum uita priuat, in Deum peccat: sicut qui alienum seruum interfecit, peccat in dominum, cuius est seruus: & sicut peccat ille, qui usurpat sibi iudicium de re sibi non commissa. Ad solum enim Deum pertinet iudicium mortis & uitae, secundum illud Deute. 32. Ego occidam, & ego uiuere faciam.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod homicidium est peccatum non solum quia contrariatur iustitiae, sed etiam quia contrariatur charitati, quam habere debet aliquis ad seipsum. Et ex hac parte occisio sui ipsius est peccatum per comparisonem ad seipsum. Per comparisonem autem ad communitatem, & ad Deum, habet rationem peccati etiam per oppositionem ad iustitiam.

AD SECUNDVM dicendum, quod ille qui habet publicam potestatem, potest licite malefactorem occidere per hoc, quod potest de ipso iudicare. Nullus autem est iudex sui ipsius: unde non licet habenti publicam potestatem seipsum occidere propter quodcunque peccatum: licet tamen ei se committere iudicio aliorum.

AD TERTIVM dicendum, quod homo constituitur dominus sui ipsius per liberum arbitrium: & ideo licite potest homo de seipso disponere quantum ad ea, quae pertinent ad hanc uitam, quae hominis libero arbitrio regitur: sed transitus de hac uita ad aliam feliciter non subiacet libero arbitrio hominis, sed potestati diuinae. Et ideo non licet homini seipsum interficere, ut ad feliciter transeat uitam. Similiter etiam nec ut quaelibet miseriam praesentis uitae euadat: quia ultimum malorum huius uitae, & maxime terribile, est mors, et patet per Philosophum in 3. Ethicorum. Et ideo iusserit sibi mortem ad alias huius uitae miserias euadendas, est maius malum assumere ad minoris mali uitationem. Similiter etiam non licet seipsum interficere propter aliquod peccatum commissum, tunc quia in hoc sibi maxime nocet, quod sibi admittit necessarium poenitentiae tempus: tum etiam, quia malefactorem occidere non licet, nisi per iudicium publicae potestatis. Similiter etiam non licet mulieri seipsam occidere, ne ab alio corrumpatur: quia non debet in se committere crimen maximum, quod est sui ipsius occisio, ut uitet minus crimen alienum. Non enim est crimen mulieris per uolentiam uiolata, si consensus non adfit: quia non inquinatur corpus, nisi de consensu mentis, ut Lucia dixit. Constat autem minus esse peccatum fornicationem, vel adulterium, quam homicidium, & praecipue sui ipsius, quod est grauissimum, quia sibi ipsi nocet, cui maxime dilectionem debet. Est etiam periculosissimum, quia non restat tempus ut per poenitentiam expietur. Similiter etiam nulli licet seipsum occidere ob timorem, ne consentiat in peccatum, quia non sunt facienda mala, ut ueniant bona, vel ut uitentur mala, praeterquam minora, & minus certa. Incertum enim est, an aliquis in futurum consentiat in peccatum. Potens est enim Deus hominem quacunque tentatione superueniente liberare a peccato.

AD QVARTVM dicendum, quod sicut Augustinus dicit in 1. de ciuit. Dei. Nec Samson aliter excusatur, quod seipsum cum hostibus ruina domus oppressit, nisi quod latere Spiritus sanctus hoc iusserat, qui per illum miracula faciebat. Et eandem rationem assignat de quibusdam sanctis feminis, quae tempore persecutionis seipsas occiderunt, quarum memoria in ecclesia celebratur.

AD QVINTVM dicendum, quod ad fortitudinem pertinet, quod aliquis ab alio mortem pati non refugiat propter bonum uirtutis, & ut uitet peccatum. Sed quod

Secunda Secundae S. Thomae. V. 2. aliquis

UNIVERSITÄTS- BIBLIOTHEK PADERBORN

In eodem art. 7. dubium occurrit circa illam rationem redditam...

mortale pro conseruatione propriae uitae: quia uita spiritalis preferenda est corporali...

SED CONTRA est, quod Exod. 22. dicitur: Si effringes fur domum...

RESPON. Dicendum, quod nihil prohibet unius esse duos effectus, quorum alter solum sit in intentione...

AD PRIMVM ergo dicendum, quod auctoritas Augustini intelligenda est in eo casu, quo quis intendit occidere hominem...

IN eodem artic. 7. in materia 2. argumenti dubium occurrit, An defendendo res, liceat occidere...

AD hoc dubium a quibusda dicitur, quod dupliciter contingit accidere res recuperabiles...

est licita. Et ius hoc concedit, ut in I. furem, ff. ad legem Cornelianam de fide...

quantum potest. Potest tamen aliquis actus ex bona intentione proueniens, illicitus reddi...

AD PRIMVM ergo dicendum, quod auctoritas Augustini intelligenda est in eo casu, quo quis intendit occidere hominem...

for seipsum sponte in tali casu ponit inferendo tale iniuriam proximo, quam ille non potest euadere, nisi occidendo...

AD primam igitur objectionem dicitur, quod cum maiore dilectione proximi, quam rerum, stat quod possum actum huiusmodi tutelae exercere...

Art. 2. & 3.

In art. 2. huius quae.

post factam experientia prudentiores facti faceremus; & quid...

causa per accidens dicitur remouens prohibens. Vnde ille, qui non remouet ea, ex quibus sequitur homicidium, si debeat remouere, erit quodammodo homicidium uoluntarium. Hoc autem continetur dupliciter. Vno modo, quando dans operam rebus illicitis, quas uitare debebat, homicidium incurrit. Alio modo, quando non adhibet debitam sollicitudinem. Et ideo secundum iura, si aliquis det operam relicita, debita diligentiam adhibens, & ex hoc homicidium sequatur, non incurrit homicidij reatum. Si uero det opera relicita, vel etiam det operam relicita, non adhibens diligentiam debitam, non euadit homicidij reatu, si ex eius opere mors hominis consequatur.

Ad primum ergo dicendum, quod Lamech non adhibuit sufficientem diligentiam ad homicidium uitandum, & ideo reatum homicidij non euasit.

Ad secundum dicendum, quod ille qui percutit mulierem pragnantem, dat opera relicita.

Et ideo si sequatur mors mulieris, vel pueri animati, non effugiet homicidij crimen, praecipue cum ex tali percussione in promptu sit, quod mors sequatur. Ad tertium dicendum, quod secundum canones imponitur poena his, qui casualiter occidunt, dantes operam relicita, uel non adhibentes diligentiam debitam. De mutilatione membrorum, in quatuor articulis diuisa. Deinde considerandum est de peccatis aliarum iniuriarum, quae in personam committuntur. Et circa hoc queruntur quatuor. Primo, De mutilatione membrorum. Secundo, De uerberatione. per quoad culpam mortalem illius speciei. Homicidij. Et quia huic doctrinae omnia consonant, amplectenda proculdubio est. In responsione ad tertium in eodem, aduerte quod percussio praegrans absque intentione occidendi potest dupliciter contingere. Primo, ut sit talis, quae de genere suo nata est inducere abortum uel laedendo corporaliter, uel incutiendo timorem mulieribus, quae sunt coeter timidae, & huiusmodi: & sic sequitur homicidium, non inter casualia, sed uoluntaria computandum uis, quia in promptu ratio est, ut actus ipse percussio sit talis actus in pluribus natus est facere abortum: casuale autem est ut in paucioribus, & hoc dico quod sciemus grauidam sic percutit. Nam qui ex ignorantia uerbi sic grauit, & grauius percuteret, casuale incurreret homicidium propter abortum, etiam si ignorantia laboraret culpabiliter. Nam licet non excusetur a culpa homicidij, excusatur tamen a modo homicidij, quia non est per se uoluntaria ab eo, qui si sciret materia conditionem, in quam agit, non ageat in illam: & de similibus idem est iudicium. Si autem percussio fiat aliquis, quamuis indirecta, ioco, uel serio, uel timore leuis incutitur imprudenter, casuale est homicidium, quod ex dispositione singulari mulieris potius prouenit, quam ex actione inferunt agentis. In responsione ad tertium, ubi de canonum poena agitur, aduerte, quod quia tam auctor, quam alij in Decretis dist. 5. ut patet in introductione capituli, Clerico, distinguunt homicidium uoluntarium a casuale, non pro hoc, quia illud est uoluntarium, & hoc non uoluntarium, sed pro hoc, quod illud est uoluntarium per se, hoc autem aut nullo modo, aut in causa tamen, & indirecte habet uoluntarium, ut patet ex hoc, quod de homicidio casuali disputantes, distinguunt de dante operam relicita, uel illicita. Totam igitur coordinatio horum homicidiorum sub casuale homicidio comprehenditur: & hoc quantum ad culpam: partim aut nihil refert, dummodo homicida in ueritate quis sit. Quantum tamen ad auctoritatem dispensandi in irregularitate, multum refert, quia praerogati, quibus concessum est dispensare cum irregularibus, nisi sit ex homicidio uoluntario contracta irregularitas, possunt dispensare cum irregularibus propter homicidium casuale, quamuis culpabile sine dando operam relicita, siue debita adhibita diligentia, siue dando operam relicita.

Super Quaestione sexagesimaquinta articulum primum. In 9.65 artic. 1. dubium occurrit, quid nomine membri in materia mutilationis intelligatur. Et est ratio dubij, quia quidam uolunt quod membrum proprie sit membrum principale, quod habet officium, ut pes ambulandum, &c. Et ex hoc inferunt, quod digitus non est membrum.

Secunda Secunda S. Thomae. V 4 ¶ In

patet, quod etiam quando dat operam relicita mortaliter, adhibendo tamen omnem diligentiam ne mors sequatur, licet sit reus genitrix propter eandem rationem, quia, si uoluntarium indirecte in sola causa capite uoluntatem & diligentiam adhibita, non nisi in causa culpatur.

Vnde si ebrietas Lot fuit peccatum mortale, non propterea arguendus est incestus. Haec autem dico, quia do actus peccati mortalis non est de genere suo via ad mortem. Percutientem, n. aliquem, quamuis non sit occidere, non excusato ab homicidio, quia percussio via est ad mortem. Sed leuiter mortali ter uenationi vacans ab homicidio culpa excusatur, quia scilicet adhibita est omnis diligentia, ne cuiquam noceret uenatio. Est igitur casuale homicidium semper imputandum danti operam relicita, ut communitur dicitur, sed difformiter, quia quod ad poenam irregularitatis, & culpam aliquam semper, sed non semper quod ad culpam mortalem, nec etiam semper quoad culpam mortalem illius speciei. Homicidij. Et quia huic doctrinae omnia consonant, amplectenda proculdubio est.

In responsione ad tertium in eodem, aduerte quod percussio praegrans absque intentione occidendi potest dupliciter contingere. Primo, ut sit talis, quae de genere suo nata est inducere abortum uel laedendo corporaliter, uel incutiendo timorem mulieribus, quae sunt coeter timidae, & huiusmodi: & sic sequitur homicidium, non inter casualia, sed uoluntaria computandum uis, quia in promptu ratio est, ut actus ipse percussio sit talis actus in pluribus natus est facere abortum: casuale autem est ut in paucioribus, & hoc dico quod sciemus grauidam sic percutit. Nam qui ex ignorantia uerbi sic grauit, & grauius percuteret, casuale incurreret homicidium propter abortum, etiam si ignorantia laboraret culpabiliter. Nam licet non excusetur a culpa homicidij, excusatur tamen a modo homicidij, quia non est per se uoluntaria ab eo, qui si sciret materia conditionem, in quam agit, non ageat in illam: & de similibus idem est iudicium. Si autem percussio fiat aliquis, quamuis indirecta, ioco, uel serio, uel timore leuis incutitur imprudenter, casuale est homicidium, quod ex dispositione singulari mulieris potius prouenit, quam ex actione inferunt agentis.

QVAESTIO LXV.

De Mutilatione membrorum, in quatuor articulis diuisa.

DEINDE considerandum est de peccatis aliarum iniuriarum, quae in personam committuntur.

Et circa hoc queruntur quatuor.

¶ Primo, De mutilatione membrorum.

¶ Secundo, De uerberatione.

per quoad culpam mortalem illius speciei. Homicidij. Et quia huic doctrinae omnia consonant, amplectenda proculdubio est. In responsione ad tertium in eodem, aduerte quod percussio praegrans absque intentione occidendi potest dupliciter contingere. Primo, ut sit talis, quae de genere suo nata est inducere abortum uel laedendo corporaliter, uel incutiendo timorem mulieribus, quae sunt coeter timidae, & huiusmodi: & sic sequitur homicidium, non inter casualia, sed uoluntaria computandum uis, quia in promptu ratio est, ut actus ipse percussio sit talis actus in pluribus natus est facere abortum: casuale autem est ut in paucioribus, & hoc dico quod sciemus grauidam sic percutit. Nam qui ex ignorantia uerbi sic grauit, & grauius percuteret, casuale incurreret homicidium propter abortum, etiam si ignorantia laboraret culpabiliter. Nam licet non excusetur a culpa homicidij, excusatur tamen a modo homicidij, quia non est per se uoluntaria ab eo, qui si sciret materia conditionem, in quam agit, non ageat in illam: & de similibus idem est iudicium. Si autem percussio fiat aliquis, quamuis indirecta, ioco, uel serio, uel timore leuis incutitur imprudenter, casuale est homicidium, quod ex dispositione singulari mulieris potius prouenit, quam ex actione inferunt agentis.

In responsione ad tertium, ubi de canonum poena agitur, aduerte, quod quia tam auctor, quam alij in Decretis dist. 5. ut patet in introductione capituli, Clerico, distinguunt homicidium uoluntarium a casuale, non pro hoc, quia illud est uoluntarium, & hoc non uoluntarium, sed pro hoc, quod illud est uoluntarium per se, hoc autem aut nullo modo, aut in causa tamen, & indirecte habet uoluntarium, ut patet ex hoc, quod de homicidio casuali disputantes, distinguunt de dante operam relicita, uel illicita. Totam igitur coordinatio horum homicidiorum sub casuale homicidio comprehenditur: & hoc quantum ad culpam: partim aut nihil refert, dummodo homicida in ueritate quis sit. Quantum tamen ad auctoritatem dispensandi in irregularitate, multum refert, quia praerogati, quibus concessum est dispensare cum irregularibus, nisi sit ex homicidio uoluntario contracta irregularitas, possunt dispensare cum irregularibus propter homicidium casuale, quamuis culpabile sine dando operam relicita, siue debita adhibita diligentia, siue dando operam relicita.

Super Quaestione sexagesimaquinta articulum primum.

In 9.65 artic. 1. dubium occurrit, quid nomine membri in materia mutilationis intelligatur. Et est ratio dubij, quia quidam uolunt quod membrum proprie sit membrum principale, quod habet officium, ut pes ambulandum, &c. Et ex hoc inferunt, quod digitus non est membrum.

Secunda Secunda S. Thomae. V 4 ¶ In